

მიღწეული მორიგება არ შეასრულა მოპასუხემ, რის გამოც მოსარჩელემ მორიგების თაობაზე მიღებული განჩინების გაუქმების მიზნით კერძო საჩივრით მიმართა სასამართლოს. სააპელაციო პალატამ საჩივარი არ დააკმაყოფილა, თუმცა საჩივარი დააკმაყოფილა უზენაესმა სასამართლომ, რომელმაც საქმე ხელახალი განხილვისათვის დაუბრუნდა იმავე პალატას.

სააპელაციო პალატამ საქმეზე არსებითი მსჯელობის შემდგომ დააკმაყოფილა მოსარჩელის მოთხოვნა. მოპასუხეს დაევალა დაკავებული საცხოვრებელი სახლის გათავისუფლება. ასევე, მასვე დაეკისრა ბინით სარგებლობის საზღაური (თვეში 35 ლარი) გადაწყვეტილების გამოტანამდე პერიოდისათვის (ჯამში 1568 ლარის ოდენობით).

II. სასამართლოს მსჯელობის შეჯამება

საქართველოს უზენაესმა სასამართლომ ნაწილობრივ დააკმაყოფილა საკასაციო საჩივარი. სასამართლომ დადგენილად მიიჩნია, რომ მოსარჩელემ, როგორც საბინაო-სამშენებლო კოოპერატივის წევრმა საპაიო შესატანის სანაცვლოდ მოიპოვა სადავო ბინის მიღების უფლება. შესაბამისად, უზენაესმა სასამართლომ დასაბუთებულად მიიჩნია ქვედა ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილება ვინდიკაციის ნაწილში.

თუმცა, სასამართლომ არ გაიზიარა სააპელაციო სასამართლოს მსჯელობა ბინით სარგებლობის საზღაურის დაკისრების ნაწილში. მხარეებს შორის არ არსებობდა სახელშეკრულებო ურთიერთობა ბინით სარგებლობის შესახებ. სააპელაციო სასამართლომ კი სარჩელი ბინით სარგებლობისათვის საზღაურის დაკისრების შესახებ დააკმაყოფილა სკ-ის 163 I მუხლის საფუძველზე. აღნიშნული მუხლის თანახმად „კეთილსინდისიერი მფლობელი, რომელსაც თავიდანვე არ ჰქონია ნივთის ფლობის უფლება ან დაკარგა ეს უფლება, ვალდებულია დაუბრუნოს ნივთი უფლებამოსილ პირს. ვიდრე უფლებამოსილი პირი არ გამოიყენებს თავის ამ უფლებას, ნივთისა და უფლების ნაყოფი ეკუთვნის მფლობელს.“ ამ განმარტებას არ დაეთა-

ნხმა საქართველოს უზენაესი სასამართლო, რომელმაც ამ ნაწილში მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარი განაცხადა და მიუთითა, რომ ბინის ფლობის საზღაური არ წარმოადგენს ნივთისა და უფლების ნაყოფს.

გოჩა ოყრეშიძე

► 1.9 - 1/2021

მზღვეველის წინააღმდეგ წარმოშობილი მოთხოვნების ბედი მისი გაკოტრებისას

სადაზღვევო კომპანიის მიერ გაცემული საბანკო გარანტიის ხელშეკრულება ძალაში რჩება სადაზღვევო კომპანიის ლიკვიდაციის/გაკოტრების საქმის წარმოების დაწყების შემდეგაც, ხელშეკრულების მოქმედების ვადით.

(ავტორის სახელმძღვანელო წინადადება)

„დაზღვევის შესახებ“ კანონის 27¹ III მუხლი

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2012 წლის 14 ნოემბრის გადაწყვეტილება საქმეზე № ას-1058-992-2012

I. ფაქტობრივი გარემოებები

თბილისის მერიამ სარჩელი შეიტანა მოპასუხე კომპანიის წინააღმდეგ და მოითხოვა საბანკო გარანტიის ხელშეკრულებით განსაზღვრული თანხის 6,300 ლარის დაკისრება. კერძოდ, მერიასა და მოპასუხე კომპანიას შორის დაიდო სახელმწიფო შესყიდვების შესახებ ხელშეკრულება, რომლის საფუძველზეც კომპანიამ აიღო ვალდებულება სხვადასხვა ღონისძიებების უზრუნველსაყოფად გაენია დიდი ზომის ეკრანით მომსახურება. აღნიშნული ვალდებულების შესასრულებლად გაიცა საბანკო გარანტია 6,300 ლარზე. მერიამ გარანტორს თანხის გადახდის მოთხოვნით მიმართა 2011 წლის 12 ოქტომბერს. თუმცა, ამავე წლის 14 სექტემბერს ეროვნული ბანკის ვიცე-პრეზიდენტის ბრძანებით, გარანტორს გაუუქმდა ლიცე-

ნზია და დაიწყო მისი გაკოტრების საქმის წარმოება.

პირველი ინსტანციის სასამართლომ სარჩელი დააკმაყოფილა. თუმცა, წარდგენილი საჩივარი დააკმაყოფილა თბილისის სააპელაციო სასამართლომ, რომელმაც გააუქმა პირველი ინსტანციის მიერ მიღებული გადაწყვეტილება. სააპელაციო სასამართლომ საკუთარი გადაწყვეტილება დაასაბუთა „მზღვევლის იძულებითი ადმინისტრაციის, ლიკვიდაციისა და გაკოტრების საქმის წარმოების წესის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2010 წლის 11 ოქტომბრის №126/01 ბრძანებითა და სკ-ის 879-ე მუხლების საფუძველზე. კერძოდ, ბრძანების მე-20 მუხლის თანახმად, ლიკვიდაციის ბრძანების მიღებისას წყდება სადაზღვევო ხელშეკრულებების მოქმედება, სადაზღვევო კომპანიას კი ეკრძალება ახალი ხელშეკრულების გაფორმება. სააპელაციო სასამართლომ, საქალაქო სასამართლოსგან განსხვავებით, გაიზიარა პოზიცია, რომ ეს მუხლი ასევე ვრცელდება საბანკო გარანტიის ხელშეკრულებაზეც. სკ-ის 879-ე მუხლთან ერთობლიობაში განმარტა, რომ ლიცენზიის მოქმედების დასრულების შემდეგ სადაზღვევო კომპანიას არც საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე ვალდებულების კისრების უფლება გააჩნია.

II. სასამართლოს მსჯელობის შეჯამება

საკასაციო სასამართლომ დააკმაყოფილა მერიის საჩივარი. სასამართლოს განმარტებით, გარანტს ბენეფიციარისათვის ფულადი თანხის გადახდის ვალდებულება წარმოეშობა თუ ბენეფიციარის მოთხოვნა აკმაყოფილებს კანონით დადგენილ შემდეგ მოთხოვნებს: (1) წარდგენილია გარანტიაში მითითებული დოკუმენტები; (2) მითითებულია ის, თუ რაში გამოიხატება პრინციპალის მიერ ძირითადი ვალდებულების დარღვევა, რომლის უზრუნველსაყოფადაც გაიცა გარანტია; (3) დაცულია მოთხოვნის წარდგენის ვადა, ანუ, მოთხოვნა წარდგენილია გარანტიით განსაზღვრული იმ ვადის დამთავრებამდე, რა ვადითაც იგი გაიცა.

სააპელაციო სასამართლოს მსჯელობა ურთიერთწინააღმდეგობრივია, ვინაიდან მან, ერთის მხრივ, დაადგინა, რომ საბანკო გარანტია მოქმედებდა 2012 წლის პირველ თებერვლამდე, ხოლო, მეორეს მხრივ, განმარტა, რომ 2011 წლის 14 სექტემბრიდან (გაკოტრების საქმისწარმოების დაწყების მომენტი) იგი ავტომატურად შეწყდა. უზენაესმა სასამართლომ განმარტება გააკეთა „დაზღვევის შესახებ“ კანონის 27¹ III მუხლთან დაკავშირებით. კერძოდ, აღნიშნული მუხლის თანახმად „სამსახურის მიერ სადაზღვევო საქმიანობის ლიცენზიის გაუქმების შესახებ ან ამ კანონის მე-2 მუხლის „გ.ბ“ ქვეუნიქტით გათვალისწინებული ფილიალის (წარმომადგენლობის) საქმიანობის შეწყვეტის თაობაზე გადაწყვეტილების მიღების მომენტიდან მზღვეველს უფლება არა აქვს, განახორციელოს შესაბამისი ლიცენზიით განსაზღვრული სადაზღვევო საქმიანობა, გარდა იმ ვალდებულებების შესრულებისა, რომლებიც მას ადრე ჰქონდა აღებული დაზღვევის ხელშეკრულების თანახმად, მისი მოქმედების ვადის გასვლამდე.“ სასამართლოს განმარტებით დასახელებული ნორმით საქმიანობის ლიცენზიის გაუქმებისას მზღვეველს ეკრძალება ლიცენზიით განსაზღვრული საქმიანობის განხორციელება. თუმცა, ლიცენზიის მოქმედების პერიოდში აღებული ვალდებულებების (მათ შორის, საბანკო გარანტიის ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულებების) მიმართ კანონმდებელმა მზღვეველი კვლავ უფლებამოსილ პირად დაადგინა, იმ ვადით, რა ვადითაც ლიცენზიის გაუქმებამდე დადებული ხელშეკრულებები მოქმედებდა.

სასამართლომ, ასევე, განმარტებები გააკეთა საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის №126 ბრძანების 20 I მუხლთან დაკავშირებით. სასამართლომ მიუთითა, რომ მუხლი არ უნდა იქნეს გაგებული იმგვარად, რომ მზღვეველის ლიკვიდაციის და/ან გაკოტრების საქმის წარმოების დაწყებას, ყველა შემთხვევაში მოყვება ხელშეკრულებების მოქმედების შეწყვეტა, ვინაიდან აღნიშნული ნორმა ადგენს საგამონაკლისო შემთხვევებსაც, რომელთა არსებობის შემთხვევაშიც გრძელდება ხელშეკრულების მოქმედება. ამგვარ გარემოებებს

განეკუთვნება კანონით გათვალისწინებული შემთხვევები და/ან ისეთი შემთხვევა, როდესაც მოქმედი ხელშეკრულების შეწყვეტა უფრო დიდი საფრთხის მატარებელია ვიდრე მისი მოქმედების გაგრძელება. საკასაციო სასამართლოს განმარტებით ვინაიდან ბრძანების 20 I მუხლის პირველი პუნქტის დათქმა – „გარდა კანონმდებლობით გათვალისწინებული შემთხვევებისა“, ასევე, მოიცავს „დაზღვევის შესახებ“ კანონის 27¹ III მუხლის საგამონაკლისო მითითებასაც.¹

III. კომენტარი

საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის №126 ბრძანება ძალადაკარგულად გამოცხადდა 2016 წლის 11 მარტიდან. მის ნაცვლად, 2016 წლის 26 თებერვალს მიღებულ იქნა ახალი, საქართველოს დაზღვევის სახელმწიფო ზედამხედველობის სამსახურის უფროსის №12 ბრძანება „მზღვეველის იძულებითი ადმინისტრაციის, ლიკვიდაციისა და გაკოტრების საქმის წარმოების წესის დამტკიცების თაობაზე.“ ახალი ბრძანების მე-20 მუხლი ძველი ბრძანების მე-20 მუხლის ანალოგიურია.

გორჩა ოყრეშიძე

► 1.10 - 1/2021

ვალის აბსტრაქტული აღიარება

1. სკ-ის 341-ე მუხლით გათვალისწინებული ვალის აღიარება აბსტრაქტული ხასიათისაა და დამოუკიდებელია ძირითადი ვალდებულებისაგან.

2. ვალის აბსტრაქტული აღიარება დამოუკიდებელი ხელშეკრულებაა და მის საფუძველზე მოთხოვნის უფლება არსებობს მხოლოდ ხელშეკრულების მხარის მიმართ.

(ავტორის სახელმძღვანელო წინადადება)

სკ-ის 341-ე მუხლი

¹ იხ. ასევე სუსგ №ას-1303-1229-2012, 15/10/2012.

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2015 წლის 30 ოქტომბრის გადაწყვეტილება საქმეზე № ას-938-900-2014

I. ფაქტობრივი გარემოებები

ორმა ძმამ თანაბარი წილობრივი მონაწილეობით ააშენა საცხოვრებელი სახლი და დაარეგისტრირა იგი დედისა და დის საკუთრებად. მოგვიანებით, ერთის მხრივ, მოსარჩელესა და, მეორეს მხრივ, მოსარჩელის დედასა და დას შორის, დაიდო „ხელშეკრულება ვალის აღიარებისა და ვალდებულების არსებობის შესახებ“, რომლითაც მხარეებმა აღიარეს საცხოვრებელი სახლის 1/2 ნაწილზე მოსარჩელის საკუთრება. ასევე, მოსარჩელის დედამ ვალდებულება იკისრა მოთხოვნისთანავე მოსარჩელის სახელზე აღერიცხა ქონების 1/2 წილი, ან გადაეხადა ამის სანაცვლო საბაზრო ღირებულება. თუმცა, მოგვიანებით დედამაც და დამაც ქონება გადასცეს მოსარჩელის ძმას, რომელიც საჯარო რეესტრში აღირიცხა მთლიანი ქონების მესაკუთრედ. შესაბამისად, მოსარჩელემ სარჩელით მიმართა სასამართლოს დედის, დის და ძმის წინააღმდეგ და მოითხოვა ქონების მესაკუთრედ ცნობა. მოპასუხეებმა სარჩელი არ ცნეს.

პირველი ინსტანციის სასამართლომ სარჩელი ნაწილობრივ დააკმაყოფილა, ბათილად ცნო სადავო ხელშეკრულებები და მოსარჩელის ძმას დააკისრა მოსარჩელის სასარგებლოდ 490,000 აშშ დოლარის გადახდა. დანარჩენ ნაწილში მოთხოვნა არ დაკმაყოფილდა. სააპელაციო სასამართლომ დააკმაყოფილა მოსარჩელის საჩივარი და თანხა სოლიდარულად დააკისრა ძმას და დედას. სხვა ნაწილში პირველი ინსტანციის გადაწყვეტილება დარჩა უცვლელი.

II. სასამართლოს მსჯელობის შეჯამება

საქართველოს უზენაესმა სასამართლომ ნაწილობრივ დააკმაყოფილა საკასაციო საჩივარი. სასამართლოს განმარტებით, მოთხოვნა გამომდინარეობს მხარეთა მიერ დადებული ხელშეკრულებიდან, ამიტომ სწორედ სახელშეკრულებო მოთხოვნათა საფუძველზე უნდა